

КУЛТУРНА ХРОНИКА

Са вајаром Јованом Солдатовићем

Пепељуге су много под коритом

● Петроварадинска тврђава била је велина провокација ● Време у вајању пролази неосетно ● Уметник је срећан на да се осећа неспутано ● Капитална дела широм Југославије

ВАЈАР Јован Солдатовић могао би се и на овај начин представити: шездесет пет година живота, оно осамдесет постављених јавних споменика у земљи и иностранству, двадесет три самосталне изложбе, око сто учествовања на групним изложбама, тридесет генерација студената, а њих по двадесетак у свакој.

ТО јемпозантно дело сведочи о ствараону бројем, али још убедљији вредношћу. Репродуковање време пресечен је пут, када је 1981. Солдатовић онемогућен да даље дела као педагог на Академији уметности. За овом као да се повела и она друга Академија у којој су, тако се каже бесмртници, па га и она — да ли баш случајно? — избегава, као што је избегла да себи учници чест прихватају под своју егиду и неке друге валане ствараоце. Сада отворена изложба Солдатовићевих дела, коју је Галерија савремене ликовне уметности приредила у својим просторијама у Спратском центру у Новом Саду, покажује врло убедљиво вредности и врлине овога вајара.

● Тврђава је била изазов

ГДЕ Солдатовић себе види и смеши после више од четири деценије рада?

— Желео бих да останем у својем атељеу. Ја сам у животу, и не замисли ме где бих се могао смести.

Негују ли у себи свест и осећање да с њим почиње значајно вајарско стваралаштво у Војводини?

— Не. Уверен сам да су моја најзначајнија дела широм Југославије. Мислим да сам најмање представљен у Војводини. А многа су моја дела у некаквој улози. Пепељуге под коритом у моме атељеу.

После студија и специјалке код Томе Росандића у Београду, дошао је Солдатовић у Нови Сад. Да ли са жељом да у своме селу буде пре рок?

ње волење личности не запажа. Изгледа да ја не волим довољно. Тврђаву, јер је видим ужасно офорџану. Већ и њене фасаде трагично изгледају, а да не говоримо о са државима њених простора.

● На свако згодно место — скулптура

Из свог слепља, стигао је доста далеко. Докле?

— Докле ме је стимулисала илузија да се желе хуманизовати места где се живот хуманизује. Сматрао сам да скулптуре треба да радим spontano, провоцирају дожајем, местом, амбијентом. Као што је Змај са златном „Где год нађеш згодно место, ти дрво посади“, ја сам се трулио да утемељим скулптуре. Сада с извесним задовољством могу констатовати да су се оне напуштале. Остале су живе. Ниједна се није сасушила, ниједна није макнута са простора који је освојила. Оне су у сталном животном контакту. Не волају што сада имам утисак, да када бих желео да хуманизујем неки простор, радије бих се латиопот да и себе и друге испровоцирам да очистим хубре које нас затрпава. Ако је Нови Сад пропле године да некога био очистија град у Југославији, ја се с ужасом питам како ли изгледају они прљави.

Да ли тако плодан стваралаш брао ради?

— Да. Већ је фраза када се каже да уметник најинтензивније живи кроз дело. Када се у човеку ускладе жеља и могућност, чини ми се да тачно одређујем и количину потребног материјала. Тако ми у вајању време пролази неосетно.

Шта је вајање: освајање простора, или улажење у простор?

— Не знам. Можда се тешим да нисам освајаја, иако други, можда и колеге и суграђани, сматрају да сам најметњив. Углавном сам успевао да скулптуру поставим тамо где сам желео. А сада је за мене као неко право на живот. Никада се нисам осећао ограничени у слободи живљења.

Постоје ли грађе које се жеље прећи, а не могу?

— Нормално је да човек увек стартује с прстоставком да ће на правити право дело. Ваљда је природно да на крају напора, или на попа, пада у једну готово десприју, јер му се чини да жељено није достигао. Уколико такво осећање поражава, оно истовремено и подстиче. Када олмеравам своје дело, чини ми се да је могло бити и боље. Али, нисам изгубио илузију да још желим и могу.

● У оазама природе и зеленила

ЖИВИМО у времену у коме су вајари разбили форме до самозадовољног бесмила. Солдатовић је остао веран природи и човеку. Како тумачи ту чињеницу?

— Отуђеном човеку диласетог века наметнули су се готово обезвређујући начин живота и понашања у животу. Већина стваралаца који раде супротно мени, бележе стапају у којима се људи дапају налазе. Ја сам се увек трудио да

себе освешћујем, а освешћеном сум се, у сазревању, најметали одређени садржаји. Настојао сам да их својим рукописом оваплатим у облик. Тај је облик моја скулптура. Она остаје као трајан међаш и бедег онога што ме је окруживало.

Какви су наши градски простори и зашто су такви какви јесу?

— Стигајем околности грађени су по некаквим схемама. Градили су их људи можда недовољно јаки да чак саглеђају себе, па да кроз себе дају и људску меру. Више су били фасцинирани некаквом науком, речимо о урбанизму, неким комплекским приступима, па су некад више и некад мање заглављено завалило то што је испала по сакату. Не окривљујем ја убрајисте, иако се чини да сам у нека квадрату са њима. Чивиеница је да су нам станица ружна, осељујећа нас. Зато је врло тешко поправити нешто, ако је ликовна уметност уопште у могућности да поправи. Имајући све то на уму, бежао сам у неке тампонирале оазе зеленила, у неке мале оазе природних и још непокварених, и вештачких прављених амбијената.

Каква су Солдатовићева друга занимљија, за литературу или музеј?

— Никада писам ништа посебно повлајајући. Ја сам успутни читај, музику сам исто тако успутно доживљавао. Једноставно: ушијам оно што је око мене, а своја осећања покушавам да изразим је зиком којим најлакше баратам, дакле вајањем. Многи кажу да је овај други језик, лаптави, корисан да оштре полемишем. Можда сам чак у друштву више влаган као полемичар, него као вајар.

● Част полемисања

ПА ипак: не може Солдатовић порећи чињеницу да често изражава страсну потребу да полемишучи исправља кризе Дрине живота.

— Оне нису исправљиве, а ја нисам у улози исправљача. Мислим да сам у праву да изразим своје мишљење, а када прихватам полемику и друге частим истим правом. Невоља је само што човек можда некад замори, мора констатовати да неко око њега, који има исту могућност равноправног изражавања, с неким својим резовима касни и двалесет година.

Да ли се, и у каквим околностима, осети уметничка или људска немоћ, и како се савлађује?

— Срећом, нисам од те болже патио. Имао сам и ловољно простирање и ловољно самопотврде. Нијам патио због некаквог запостављања, нисам завидан, вероватно због што сам у доброј континији и мобилизан, што стапају радим и што ме ништа не спречава да стапају радим. За човека је најтужније када је спутав. Ја се не осећам спутано.

Да ли је вајар Јован Солдатовић суетан?

— Мислим да писам. Убеђен сам да писам.

А да ли воли публицист?

— Мислим да не. Увек сам избегавао званичне ручкове, пријење, писам од оних што се сасвим стима седају у прве редове. Засијао сам да сам толерантан у односу на контроверзне разни искустви. Није ме погодило нијака сам, после тридесет година у педагошкој стручњици, био очемогућен да останем професор Академије уметности. А могај да жалим због споразумних критицијума у часописима.

Да ли је задовољан својим делом?

— Не. Али, че бих могао тврдити да сам незадовољан. Гледам се да је биланс свога рада на изложби који је из техничких разлога, не потпун. Капитална дела су за ме не, ако која стоји у блоку у првог тим или патриотичним величина ма у Шумаринама, у Јајину, у Кањијском риту, Словенграду, Неготину... Помало сам изненадио количином урађеног. Мене рад није замарао, више су ме замарале друге околности. Признајем да имам илузију да ћу још десетак година моћи да радим — рекао је Јован Солдатовић.

Миодраг Кљујчић

Јован Солдатовић

